

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT	629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04	UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
ZESPÓŁ REALIZACJI		00 - 503 W A R S Z A W A
BADAŃ	621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17	TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET:	http://www.cbos.pl	E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/158/158/97

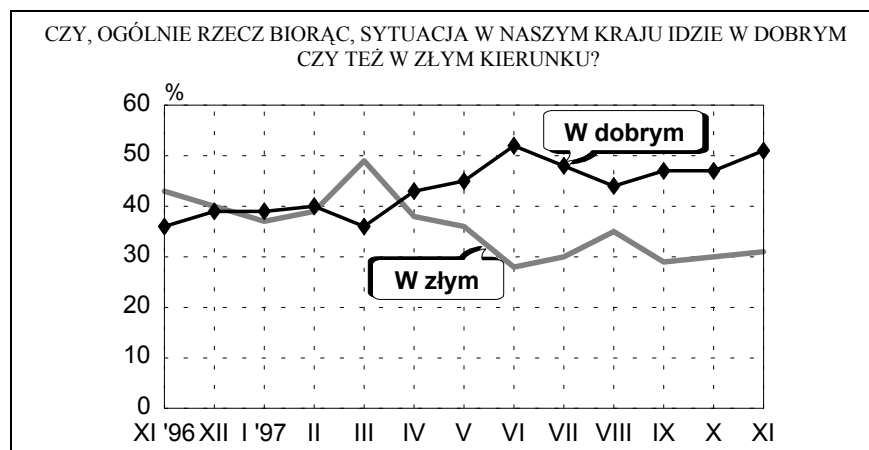
NASTROJE SPOŁECZNE W LISTOPADZIE

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, GRUDZIEŃ '97

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

- ◆ Połowa (51%) społeczeństwa (o 4 punkty więcej niż przed miesiącem) aprobuje ogólny kierunek rozwoju sytuacji w kraju, niemal jedna trzecia zaś (31%) ma do niego stosunek krytyczny.

- ◆ Od października nieco pogorszyła się ocena sytuacji gospodarczej w Polsce (spadek notowań pozytywnych o 4 punkty, wzrost negatywnych o 3 punkty). W niewielkim stopniu wzrósł również krytycyzm osób aktywnych zawodowo wobec sytuacji w ich zakładach pracy - mniej badanych (o 4 punkty) ocenia ją pozytywnie.
- ◆ W ciągu ostatniego miesiąca nie zmieniły się oceny poziomu życia i warunków materialnych respondentów i ich rodzin. Nadal ponad połowa Polaków (53%) uważa, że obecnie żyje im się średnio, a niemal połowa (46%) określa w ten sposób warunki materialne swojego gospodarstwa domowego („ani dobre, ani złe”).
- ◆ Stosunkowo stabilna pozostała sfera prognoz: nieco przybyło (o 3 punkty) osób przewidujących poprawę sytuacji gospodarczej w najbliższym roku, jednocześnie zwiększyła się (też o 3 punkty) grupa badanych prognozujących obniżenie poziomu życia rodzin. W przewidywaniach dotyczących sytuacji politycznej przybyło zarówno optymistów (o 3 punkty), jak i pesymistów (o 4 punkty). Bez zmian pozostały natomiast prognozy sytuacji w zakładach pracy, a także kierunku rozwoju ogólnej sytuacji w kraju.

Nastroje społeczne - stabilne w okresie tworzenia nowej koalicji i konstytuowania się rządu - w ostatnim miesiącu¹ uległy stosunkowo niewielkim, różnokierunkowym zmianom. Najbliższa przyszłość pokaże, które z odnotowanych tendencji w ocenie rzeczywistości i jej prognozowaniu utrzymają się, które natomiast są efektem wahań typowych dla nastrojów.

**OCENY KIERUNKU ROZWOJU OGÓLNEJ SYTUACJI W KRAJU
ORAZ SYTUACJI POLITYCZNEJ**

Półowa społeczeństwa aprobuje ogólny kierunek rozwoju sytuacji w kraju, niemal jedna trzecia ma jednak do niego stosunek krytyczny. W porównaniu z ostatnią dekadą października wzrósł (o 4 punkty) odsetek respondentów przekonanych, że sytuacja w naszym kraju rozwija się w dobrym kierunku, jednocześnie zmalała (też o 4 punkty) grupa osób nie mających zdania w tej sprawie.

Tabela 1

w procentach

Czy, ogólnie rzecz biorąc, sytuacja w naszym kraju idzie w dobrym czy też w złym kierunku?	Wskazania respondentów według terminów badań												
	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
	'96		'97										
W dobrym	36	39	39	40	36	43	45	52	48	44	47	47	51
W złym	43	40	37	39	49	38	36	28	30	35	29	30	31
Trudno powiedzieć	21	21	24	21	15	19	19	20	22	21	24	22	18

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (90), 20-25 listopada’97, reprezentatywna próba losowa dorosłej ludności Polski (N=1159).

Aprobata kierunku rozwoju sytuacji w kraju wiąże się z położeniem społecznym i ekonomicznym badanych - wyraźnie rośnie wraz z wykształceniem, poziomem kwalifikacji zawodowych oraz dochodów (z tym że ta ostatnia zależność nie jest obecnie prostoliniowa)².

Rozwój wydarzeń w kraju najbardziej aprobują przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji (67%), pracownicy umysłowi niższego szczebla (64%) oraz prywatni przedsiębiorcy (62%), respondenci o najwyższych dochodach na osobę (65%), badani z wyższym (65%) i średnim wykształceniem (61%), mieszkańcy wielkich (64%) i dużych (60%) miast.

Ogólnie rzecz biorąc, w większości grup społecznych dominuje aprobata kierunku rozwoju sytuacji w kraju. Krytyczne nastawienie przeważa jedynie wśród rolników, bezrobotnych i najuboższych, osiągających najniższe dochody na osobę w rodzinie. Prawie co drugi przedstawiciel tych grup uważa, że sytuacja w naszym kraju zmierza w złym kierunku. Jeszcze miesiąc temu podobnie kształtowały się opinie rencistów, obecnie jednak odnotowujemy wśród nich wyraźny wzrost aprobaty (o 16 punktów) i spadek niepewności (o 15 punktów), co może się wiązać z nadzieją na zapowiadane przez premiera reformy w systemie ubezpieczeń. Od października wzrosło także pozytywne nastawienie gospodyń domowych (wzrost aprobaty o 14 punktów, spadek niepewności o 16 punktów), które może między innymi wynikać z zapowiedzi prowadzenia przez rząd polityki prorodzinnej. Nasuwa się jednak pytanie, dlaczego w tym samym czasie wśród uczniów i studentów wyraźnie zmalała aprobata kierunku rozwoju kraju (z 71% do 57%), wzrosła natomiast niepewność (z 13% do 21%) w tej sprawie. Być może jest to, między innymi, wynik zapowiedzi rozszerzania zakresu płatnego szkolnictwa, a także zbyt słabego nagłośnienia propozycji wprowadzenia kredytów edukacyjnych.

Opinie dotyczące kierunku rozwoju sytuacji w kraju są wyraźnie związane także z deklarowaną orientacją polityczną oraz z preferencjami wyborczymi ankietowanych. Jego aprobatę wyraża dwie trzecie badanych o prawicowych poglądach politycznych, niemal połowa zorientowanych centrowo i dwie piąte identyfikujących się z lewicą. Sytuacja ta znajduje odzwierciedlenie w poglądach elektoratów poszczególnych partii i ugrupowań politycznych z ostatnich wyborów parlamentarnych.

---

² Zob. tabele aneksowe.

Tabela 2

w procentach

Elektoraty partii i ugrupowań politycznych*	Czy, ogólnie rzecz biorąc, sytuacja w naszym kraju idzie w dobrym czy też w złym kierunku?								
	W dobrym			W złym			Trudno powiedzieć		
	IX '97	X '97	XI '97	IX '97	X '97	XI '97	IX '97	X '97	XI '97
UW	68	76	73	17	13	11	15	11	16
AWS	52	60	58	26	21	25	22	19	17
SLD	58	43	39	24	31	37	18	26	24
PSL	33	42	36	44	43	37	24	15	27

* Uwzględniono tylko te elektoraty, których liczebność jest wystarczająca do analizy statystycznej

Nadal największymi optymistami w ocenie rozwoju sytuacji w kraju są wyborcy Unii Wolności. W ostatnim miesiącu poziom aprobaty w tej grupie praktycznie się nie zmienił, natomiast w elektoracie AWS nieco przybyło w tym czasie ocen negatywnych. Wśród zwolenników PSL przede wszystkim wzrosła niepewność (o 12 punktów), zmniejszyły się natomiast odsetki zarówno optymistów, jak i pesymistów. Zwraca natomiast uwagę systematyczny spadek pozytywnych opinii w elektoracie SLD. Dwa miesiące temu, bezpośrednio po wyborach, sympatycy SLD nieco częściej nawet niż wyborcy AWS aprobowali kierunek rozwoju sytuacji w kraju, miesiąc temu przewaga ocen dobrych była już znacznie mniejsza, obecnie zaś odnotowujemy równowagę aprobaty i dezaprobaty.

Wyraźnie stabilna pozostała ocena sytuacji politycznej w Polsce, która praktycznie nie zmienia się od czasu wyborów parlamentarnych. Prawie połowa społeczeństwa ocenia ją jako „ani dobrą ani złą”, natomiast opinie pozytywne i negatywne w tej sprawie równoważą się - wyraża je co piąty badany.

Tabela 3

w procentach

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację polityczną w Polsce? Czy jest ona:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
	'96		'97										
- dobra	12	13	15	12	11	12	15	20	19	13	17	19	19
- ani dobra, ani zła	41	43	40	44	41	43	44	42	42	42	48	43	48
- zła	31	33	32	31	36	32	30	22	23	31	20	20	20
Trudno powiedzieć	15	11	13	13	12	13	11	16	16	14	15	18	13

Należy podkreślić, że we wszystkich grupach społecznych dominuje pogląd, iż obecna sytuacja polityczna w Polsce jest średnia („ani dobra, ani zła”). Pozytywnej ocenie sprzyja wprawdzie lepsze położenie społeczne badanych (wyższe wykształcenie i kwalifikacje zawodowe, własna przedsiębiorczość, najwyższe dochody), najwyraźniej jednak decydują o niej ich poglądy i sympatie polityczne.

Osoby o orientacji prawicowej znacznie częściej oceniają obecny sytuację polityczną jako dobrą (36%) aniżeli jako złą (13%). Odwrotnie kształtują się opinie badanych o lewicowych poglądach politycznych - w grupie tej wyraźnie dominują oceny negatywne (31%) nad pozytywnymi (13%). Sytuacja ta znajduje pełne odzwierciedlenie w poglądach elektoratów parlamentarnych. Mimo że w każdym elektoracie największa grupa ocenia sytuację polityczną jako średnią, wyborcy AWS i UW, a więc partii tworzących koalicję rządową, znacznie częściej wyrażają aprobatę niż dezaprobatę obecnej sytuacji politycznej. Natomiast w elektoratach opozycyjnych (SLD i PSL) zdecydowanie przeważają opinie krytyczne.

Tabela 4

w procentach

Elektoraty partii i ugrupowań politycznych*	Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecny sytuację polityczną w Polsce? Czy jest ona:			
	dobra	ani dobra, ani zła	zła	Trudno powiedzieć
AWS	30	43	16	11
UW	29	53	15	3
SLD	11	48	30	11
PSL	8	65	26	1

*Uwzględniono tylko te elektoraty, których liczebność jest wystarczająca do analizy statystycznej

OCENY STANU POLSKIEJ GOSPODARKI

ORAZ SYTUACJI W ZAKŁADACH PRACY RESPONDENTÓW

W porównaniu z październikiem pogorszyła się ocena sytuacji gospodarczej w Polsce - zmalał (o 4 punkty) odsetek badanych postrzegających ją jako dobrą, jednocześnie nieco wzrósł (o 3 punkty) - wyrażających krytyczne opinie. Obecnie największa grupa, dwie piąte społeczeństwa, uważa, iż sytuacja gospodarcza jest średnia („ani dobra, ani zła”). Opinie krytyczne, wyrażane przez niemal jedną trzecią badanych, wyraźnie przeważają nad pozytywnymi.

Tabela 5

w procentach

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację gospodarczą w Polsce? Czy jest ona:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
	'96		'97										
- dobra	17	20	18	19	17	17	20	23	25	21	24	24	20
- ani dobra, ani zła	41	42	39	42	38	40	40	40	38	40	40	41	41
- zła	32	31	35	32	39	37	32	29	30	32	29	28	31
Trudno powiedzieć	10	7	9	7	6	7	8	8	7	7	7	7	7

Przewagę negatywnych ocen sytuacji gospodarczej odnotowujemy w większości grup społecznych. Wyjątek stanowią osoby znajdujące się w najlepszym położeniu społecznym - kadra kierownicza i inteligencja, badani z wyższym wykształceniem, uzyskujący najwyższy dochód na osobę w rodzinie, a także mieszkańcy dużych i wielkich miast - wśród których przeważają opinie pozytywne. Niemal co trzeci przedstawiciel tych grup wystawia gospodarce ocenę dobrą.

Opinie negatywne są najczęstsze wśród badanych, którzy mają niskie wykształcenie i kwalifikacje, są gorzej sytuowani, znajdują się w trudnej sytuacji życiowej (bezrobotni, renciści), mieszkają na wsi i w miasteczkach. W gronie tym szczególnie krytycznym nastawieniem wyróżniają się rolnicy, z których ponad dwie trzecie (69%) określa obecną sytuację gospodarczą w Polsce jako złą i tylko 7% - jako dobrą. Należy dodać, że odsetek rolników wystawiających gospodarce ocenę negatywną wyraźnie wzrósł (o 25 punktów) w ostatnim miesiącu. W żadnej innej grupie nie odnotowano takiego wzrostu krytycyzmu, aczkolwiek spadek ocen pozytywnych (o 12 punktów) i wzrost negatywnych (o 8 punktów) widoczny jest również u uczniów i studentów oraz - w mniejszym stopniu - u prywatnych przedsiębiorców, pracowników umysłowych niższego szczebla i osób z wyższym wykształceniem. Można przypuszczać, że wzrost krytycyzmu w tej sprawie jest skutkiem negatywnej oceny stanu polskiej gospodarki dokonanej przez nową ekipę rządzącą. W przypadku rolników jednak źródła wzrostu niezadowolenia są głębsze, wiążą się zapewne między innymi z wieloletnim brakiem odpowiedniej polityki rolnej, zapóźnieniem

cywilizacyjnym wsi i traktowaniem jej jako balastu transformacji, brakiem silnej reprezentacji chłopskiej w Sejmie, a także z odnotowanym w badaniach CBOS poczuciem względnego upośledzenia ekonomicznego i pauperyzacji rodzin chłopskich³.

Krytycyzm rolników w ocenie stanu polskiej gospodarki znajduje odzwierciedlenie w poglądach na ten temat najbardziej chłopskiego z elektoratów, tzn. PSL, który wyróżnia się na tle pozostałych największą dezaprobatą sytuacji gospodarczej w Polsce.

Tabela 6 w procentach

Elektoraty partii i ugrupowań politycznych*	Jak Pan(i) ocenia obecną sytuację gospodarczą w Polsce? Czy jest ona:			
	dobra	ani dobra, ani zła	zła	Trudno powiedzieć
SLD	31	37	26	6
UW	27	49	22	2
AWS	19	43	31	7
PSL	5	39	49	7

*Uwzględniono tylko te elektoraty, których liczebność jest wystarczająca do analizy statystycznej

W ciągu ostatniego miesiąca nieco zmalał (o 4 punkty) odsetek osób aktywnych zawodowo, które są zadowolone z sytuacji w ich zakładach pracy. Obecnie prawie dwie piąte pracujących określa tę sytuację jako dobrą, a niespełna jedna trzecia - jako złą.

Tabela 7 w procentach

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację w Pana(i) zakładzie pracy? Czy jest ona:	Wskazania respondentów według terminów badań														
			'96		'97										
	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI		
N=	577	585	551	580	613	641	616	559	610	1212	610	620	612		
- dobra	35	38	37	43	37	38	37	39	41	42	41	42	38		
- ani dobra, ani zła	23	30	31	27	28	29	28	31	31	29	30	27	28		
- zła	39	30	29	29	33	32	33	27	25	26	27	29	31		
Trudno powiedzieć	3	2	3	1	2	2	2	3	3	3	2	1	2		

³ Por. komunikat CBOS „Materialny poziom życia rodzin”, listopad '97, a także praca zbiorowa „Wartości, praca, zakupy...O stylach życia Polaków”, CBOS, Warszawa '97.

W większości grup społecznych dominują opinie pozytywne, co szczególnie widoczne jest wśród prywatnych przedsiębiorców, z których ponad połowa (53%) wyraża zadowolenie z sytuacji w swojej firmie i tylko 12% ma do niej stosunek krytyczny. W grupie tej w ostatnim miesiącu odnotowano ponadto spadek ocen negatywnych (o 14 punktów).

Nie można jednak pominąć faktu, że w innych grupach o najwyższym statusie społecznym i materialnym nastąpił w tym czasie wzrost krytycyzmu w ocenie sytuacji w zakładach pracy (wśród osób z wyższym wykształceniem - odsetek ocen negatywnych wzrósł o 11 punktów, a pozytywnych spadł o 12 punktów, wśród najlepiej sytuowanych odpowiednio o 8 i 18 punktów). Zmiany te zakłóciły - we wcześniejszych badaniach prostoliniowy - związek między pozycją społeczną i materialną ankietowanych a ich oceną sytuacji w zakładach pracy⁴.

Skrajnie odmienne niż prywatni przedsiębiorcy opinie o sytuacji własnych gospodarstw mają rolnicy - dwie trzecie z nich (67%) ocenia ją negatywnie i tylko 5% - pozytywnie. Należy dodać, że w ostatnim miesiącu obserwujemy wśród rolników wyraźny wzrost odsetka osób niezadowolonych z sytuacji w swoim gospodarstwie (o 19 punktów). Ponadto na pytanie o ocenę przyszłości swoich gospodarstw w najbliższym roku połowa rolników odpowiada, że nic się nie zmieni, jedna czwarta przewiduje jej pogorszenie i tylko 17% spodziewa się poprawy. Żadna inna grupa społeczna nie ma tak pesymistycznego poglądu na przyszłość swojego zakładu pracy. Krytycyzm i pesymizm rolników w ocenie obecnej sytuacji i przyszłości własnego gospodarstwa współwystępują z krytycyzmem w ocenie stanu polskiej gospodarki i mają zapewne takie same źródła. Trzeba podkreślić, że nastroje panujące w tej grupie świadczą o niezwykle trudnej - i pogarszającej się - sytuacji polskiej wsi.

---

⁴ Im respondenci są lepiej wykształceni i im wyższe osiągają dochody, tym lepiej oceniają sytuację w zakładzie pracy, jednak wyższe wykształcenie i dochody w wysokości 600 i więcej zł na osobę nie gwarantują już najwyższej oceny. Por. komunikat CBOS „Nastroje społeczne miesiąc po wyborach”, listopad '97.

OCENY POZIOMU ŻYCIA I WARUNKÓW MATERIALNYCH RODZIN

W ciągu ostatniego miesiąca nie zmieniły się oceny poziomu życia i warunków materialnych rodzin respondentów. Nadal ponad połowa Polaków uważa, że obecnie im samym i ich rodzinom żyje się średnio („ani dobrze, ani źle”), natomiast oceny pozytywne wyrażane są niewiele częściej niż negatywne.

Tabela 8

w procentach

Czy obecnie Panu(i) i Pana(i) rodzinie żyje się:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
	'96		'97										
– dobrze	22	23	23	26	26	30	28	27	32	27	28	27	26
– ani dobrze, ani źle	56	56	52	53	53	52	53	55	51	55	53	52	53
– źle	22	20	24	21	20	18	19	17	16	18	19	21	21
Trudno powiedzieć	0	1	1	0	1	0	0	1	1	0	1	0	0

W przypadku oceny warunków materialnych rodzin odnotowujemy natomiast, podobnie jak w październiku, przewagę opinii krytycznych (30%) nad pozytywnymi (24%), choć największa grupa badanych (46%) określa je jako średnie. Można uznać, że po okresie niewielkiej poprawy (między kwietniem a wrześniem br.) ocena warunków materialnych rodzin ustabilizowała się obecnie na nieco niższym poziomie, a więc w porównaniu z sytuacją sprzed kilku miesięcy - nieznacznie się pogorszyła. Nasuwa się przypuszczenie, że nieco bardziej krytyczna niż miesiąc temu ocena stanu polskiej gospodarki, a także sytuacji w zakładach pracy respondentów wynika między innymi z tego, że są one postrzegane przez pryzmat trochę gorszych niż kilka miesięcy temu warunków materialnych własnych rodzin.

Tabela 9

w procentach

Jak Pan(i) ocenia obecne warunki materialne swojego gospodarstwa domowego? Czy są one:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
	'96		'97										
– dobre	20	28	23	24	24	28	27	24	28	26	28	22	24
– ani dobre, ani złe	47	47	47	50	49	45	47	50	49	51	45	50	46
– złe	33	25	30	27	27	27	26	25	23	23	27	28	30

Oceny poziomu życia oraz warunków materialnych respondentów i ich rodzin ukształtowane są przez szereg powiązanych ze sobą cech położenia społecznego, takich jak: status materialny (wysokość dochodów przypadających na jedną osobę w rodzinie) i społeczny (poziom wykształcenia, kwalifikacje zawodowe), a także wiek i czynniki losowe, typu - bezrobocie czy zły stan zdrowia (renta). Decydują one o dużym zróżnicowaniu poziomu życia i warunków materialnych rodzin należących do różnych środowisk społecznych. Poniższe zestawienie ilustruje zróżnicowania w tej dziedzinie między grupami znajdującymi się w krańcowo odmiennym położeniu społecznym.

Tabela 10

w procentach

Grupy społeczne	Jak Pan(i) ocenia obecne warunki materialne swojego gospodarstwa domowego? Czy są one:		Czy obecnie Panu(i) i Pana(i) rodzinie żyje się:	
	dobrze	złe	dobrze	źle
O dochodach 600 i więcej zł na osobę	47	9	44	6
Prywatni przedsiębiorcy	53	14	59	6
Kadra kierownicza i inteligencja	50	18	53	8
Badani z wykształceniem wyższym	50	17	51	10
Uczniowie i studenci	46	21	51	5
O dochodach poniżej 200 zł na osobę	7	59	7	45
Bezrobotni	8	57	7	42
Rolnicy	10	52	5	32
Renciści	14	38	15	39
Badani z wykształceniem podstawowym	14	39	17	30
W zestawieniu pominięto kategorię respondentów, którzy ocenili poziom życia i warunki materialne swoich rodzin jako średnie („ani dobrze, ani źle”)				

W grupach znajdujących się w najlepszym położeniu społecznym - których przedstawiciele osiągają najwyższe dochody na osobę w rodzinie, wykazują się własną przedsiębiorczością (prywatni przedsiębiorcy), najwyższymi kwalifikacjami zawodowymi (kadra kierownicza i inteligencja), wyższym wykształceniem i zorientowani są na zdobywanie wykształcenia (uczniowie i studenci) - osoby zadowolone z poziomu życia oraz warunków materialnych swoich i rodzin wyraźnie dominują nad niezadowolonymi.

Odwrotnie kształtują się opinie w grupach znajdujących się w najgorszym położeniu społecznym - wśród najuboższych, osiągających najniższe dochody, bezrobotnych, rolników, rencistów i mających najniższe wykształcenie. W środowiskach tych zdecydowanie przeważają osoby, które negatywnie oceniają poziom życia i warunki materialne swoje i rodzin.

Zwraca uwagę fakt, że obecnie z sytuacji życiowej swojej i rodziny zadowolony jest jedynie co dwudziesty rolnik (5%), a co dziesiąty (10%) określa jako dobre warunki materialne swojego gospodarstwa domowego. W ostatnim miesiącu sytuacja tej grupy wyraźnie się pogorszyła, przybyło bowiem zarówno osób niezadowolonych z warunków materialnych (o 20 punktów), jak i określających poziom życia swojej rodziny jako zły (o 13 punktów)⁵. W świetle tych wyników wyraźnie widać, że rolnicy znajdują się obecnie w najgorszej sytuacji psychospołecznej spośród wszystkich osób aktywnych zawodowo, porównywalnej jedynie z sytuacją bezrobotnych.

PROGNOZY

W przewidywaniach dotyczących najbliższej przyszłości nastąpiły nieco mniejsze zmiany niż w sferze ocen. Nie zmieniły się prognozy dotyczące kierunku rozwoju ogólnej sytuacji w kraju: połowa społeczeństwa nie przewiduje żadnych zmian w tej dziedzinie, a jedna czwarta spodziewa się poprawy.

Tabela 11

w procentach

Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku sytuacja w Polsce poprawi się, pogorszy czy też się nie zmieni?	Wskazania respondentów według terminów badań												
	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
	'96		'97										
Poprawi się	19	20	24	24	19	20	22	28	16	23	26	25	25
Nie zmieni się	53	48	45	48	50	52	54	51	40	48	46	48	50
Pogorszy się	18	20	20	17	21	17	13	9	32	15	16	16	16
Trudno powiedzieć	10	12	11	11	10	11	11	12	12	14	13	11	9

⁵ W ostatnim miesiącu pogorszyły się również oceny warunków materialnych gospodarstw domowych kadry kierowniczej i inteligencji (12-punktowy wzrost ocen negatywnych i 8-punktowy spadek pozytywnych) oraz w mniejszym stopniu - pracowników umysłowych niższego szczebla (wzrost negatywnych ocen o 13 punktów). Poprawił się natomiast poziom życia rodzin prywatnych przedsiębiorców (wzrost ocen pozytywnych i spadek negatywnych po 10 punktów).

W prognozowaniu rozwoju wydarzeń w Polsce największy optymizm nadal przejawiają wyborcy AWS, aczkolwiek w ostatnim miesiącu odnotowujemy jego spadek (o 8 punktów zmalał odsetek przewidujących poprawę, o 4 punkty wzrósł - przewidujących pogorszenie sytuacji) i zbliżenie pod tym względem do elektoratu Unii Wolności. Wśród wyborców SLD i PSL pesymizm nadal przeważa nad optymizmem.

Tabela 12 w procentach

Elektoraty partii i ugrupowań politycznych*	Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku sytuacja w Polsce poprawi się, pogorszy czy też się nie zmieni?			
	Poprawi się	Nie zmieni się	Pogorszy się	Trudno powiedzieć
AWS	39	42	10	9
UW	31	53	12	4
PSL	19	33	29	19
SLD	11	54	29	6

*Uwzględniono tylko te elektoraty, których liczebność jest wystarczająca do analizy statystycznej

Wyraźnie krystalizują się opinie prognozujące sytuację polityczną. W porównaniu z październikiem ubyło (o 6 punktów) badanych, którzy nie mają zdania w tej sprawie, przybyło natomiast zarówno pesymistów (o 4 punkty), jak i optymistów (o 3 punkty).

Tabela 13 w procentach

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja polityczna w Polsce:	Wskazania respondentów według terminów badań													
	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	
	'96		'97											
- poprawi się	19	18	21	20	20	23	20	23	22	20	28	25	28	
- nie zmieni się	48	49	45	48	48	47	51	47	42	46	35	43	41	
- pogorszy się	13	16	13	14	13	12	11	8	12	11	16	13	17	
Trudno powiedzieć	20	16	21	18	19	19	18	22	24	23	21	20	14	

Raczej stabilne pozostały prognozy dotyczące sytuacji gospodarczej kraju w najbliższym roku, nieznacznie jednak (o 3 punkty) zwiększył się, w porównaniu z październikiem, odsetek osób przewidujących jej poprawę.

Tabela 14

w procentach

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja gospodarcza w Polsce:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
	'96		'97										
– poprawi się	26	25	27	27	24	28	26	31	23	27	29	30	33
– nie zmieni się	46	49	43	47	48	48	52	45	36	43	41	44	42
– pogorszy się	12	13	13	13	14	11	8	8	26	14	13	12	13
Trudno powiedzieć	15	13	17	13	14	13	14	16	15	17	17	15	12

Stabilne pozostały wskaźniki odnoszące się do rozwoju sytuacji w zakładach pracy respondentów. W sprawie tej połowa badanych aktywnych zawodowo nie przewiduje żadnych zmian, jedna czwarta zaś spodziewa się poprawy.

Tabela 15

w procentach

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja w Pana(i) zakładzie pracy:	N=	Wskazania respondentów według terminów badań												
		XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
		'96		'97										
		575	585	557	579	615	644	616	558	616	1223	611	623	612
– poprawi się		24	22	28	30	24	27	23	23	22	26	27	25	25
– pozostanie bez zmian		44	51	44	43	49	50	52	48	53	49	48	51	52
– pogorszy się		19	15	12	17	17	16	17	15	13	12	13	14	15
Trudno powiedzieć		13	11	16	11	10	7	9	13	12	13	13	11	8

Prognozy związane z poziomem życia respondentów i ich rodzin okazały się natomiast bardziej wykrystalizowane, ale nieco mniej optymistyczne niż miesiąc temu. Zmniejszył się bowiem odsetek osób, nie mających zdania w tej sprawie (o 8 punktów), natomiast nieznacznie zwiększyły się odsetki pesymistów i badanych nie przewidujących zmian (po 3 punkty).

Tabela 16

w procentach

Jak Pan(i) sądzi, czy za rok Panu(i) i Pana(i) rodzinnie będzie się żyło:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
	'96		'97										
– lepiej	19	20	26	23	21	22	22	22	22	22	25	23	24
– tak samo	51	52	40	48	50	51	51	48	48	52	42	45	48
– gorzej	17	17	15	16	16	15	15	14	15	12	13	14	17
Trudno powiedzieć	13	11	19	13	13	13	12	15	15	14	19	19	11

W ostatnim miesiącu w nastrojach społecznych odnotowaliśmy niewielkie zmiany, przebiegające w różnych kierunkach. Wprawdzie nieco wzrosła społeczna aprobatą kierunku rozwoju ogólnej sytuacji w kraju, jednak w niewielkim stopniu pogorszyły się opinie o stanie gospodarki oraz sytuacji w zakładach pracy respondentów. Jeśli chodzi o prognozy - przybyło nieco osób przewidujących poprawę sytuacji gospodarczej w najbliższym roku, a jednocześnie nieznacznie zwiększyła się grupa badanych spodziewających się obniżenia poziomu życia rodzin. Inne wskaźniki nastrojów pozostały stabilne.

Zwraca uwagę duże zróżnicowanie nastrojów w grupach różniących się poglądami i preferencjami politycznymi, a także położeniem społecznym. Szczególnie złe nastroje odnotowujemy wśród rolników. Cechuje ich niezwykle wysoki, w porównaniu z innymi grupami, krytycyzm w ocenie sytuacji gospodarczej kraju, także sytuacji własnych gospodarstw rolnych oraz poziomu życia i warunków materialnych rodzin. Krytycyzm ten w ostatnim miesiącu wyraźnie się nasilił, co dodatkowo świadczy o wyjątkowo trudnej sytuacji psychospołecznej tej grupy.

A N E K S

PODZIAŁ NA REGIONY W BADANIACH CBOS

1. Region północny:

09 woj. elbląskie
10 woj. gdańskie
17 woj. koszalińskie
26 woj. olsztyńskie
39 woj. słupskie
41 woj. szczecińskie

2. Region zachodni:

11 woj. gorzowskie
12 woj. jeleniogórskie
20 woj. legnickie
45 woj. wałbrzyskie
47 woj. wrocławskie
49 woj. zielonogórskie

3. Region środkowozachodni:

05 woj. bydgoskie
13 woj. kaliskie
16 woj. konińskie
21 woj. leszczyńskie
29 woj. pilskie
32 woj. poznańskie
44 woj. toruńskie
46 woj. włocławskie

4. Region środkowy:

01 woj. warszawskie
07 woj. ciechanowskie
24 woj. łódzkie
30 woj. piotrkowskie
31 woj. płockie
34 woj. radomskie
37 woj. sieradzkie
38 woj. skierniewickie

5. Region wschodni:

02 woj. białkopodlaskie
03 woj. białostockie
06 woj. chełmskie
22 woj. lubelskie
23 woj. łomżyńskie
28 woj. ostrołęckie
36 woj. siedleckie
40 woj. suwalskie
48 woj. zamojskie

6. Region południowo-wschodni:

15 woj. kieleckie
18 woj. krakowskie
19 woj. krośnieńskie
25 woj. nowosądeckie
33 woj. przemyskie
35 woj. rzeszowskie
42 woj. tarnobrzeskie
43 woj. tarnowskie

7. Region południowo-zachodni:

04 woj. bielskie
08 woj. częstochowskie
14 woj. katowickie
27 woj. opolskie

Tabela 1. Czy, ogólnie rzecz biorąc, sytuacja w naszym kraju idzie w dobrym czy też w złym kierunku?

(%)

	W dobrym	W złym	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	51	31	18	1159
Płeć				
Mężczyźni	54	28	18	549
Kobiety	48	33	19	610
Wiek				
do 24 lat	56	29	16	161
25-34	54	34	12	206
35-44	53	29	19	273
45-54	45	34	21	172
55-64	55	28	16	161
65 lat i więcej	42	31	27	185
Miejsce zamieszkania				
Wieś	43	39	18	429
Miasto do 20 tys.	53	27	21	137
od 21 do 100 tys.	47	33	19	230
101-500 tys.	60	20	20	235
501 tys. i więcej mieszk.	64	21	15	124
Region				
Północny	49	31	20	135
Zachodni	53	28	19	121
Środkowo-zachodni	46	35	19	174
Środkowy	54	26	20	198
Wschodni	47	34	19	142
Południowo-wschodni	56	30	15	166
Południowo-zachodni	51	32	17	225
Wykształcenie				
Podstawowe	38	41	21	356
Zasadnicze zawodowe	49	31	20	329
Średnie	61	24	15	366
Wyższe	65	19	16	108
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	67	19	14	103
Prac. umysł. niż. szczebla	64	21	14	105
Pracownicy fiz. - umysł.	51	30	19	82
Robotnicy wykwalifikowani	53	27	21	142
Robotnicy niewykwalifik.	45	40	14	54
Rolnicy	35	45	20	71
Prywatni przedsiębiorcy	62	24	14	36
Bierni zawodowo				
Renciści	49	36	15	132
Emeryci	43	30	27	214
Uczniowie i studenci	57	21	21	74
Bezrobotni	37	47	16	69
Gospodynie domowe i inni	52	37	11	77
Pracujący poza rolnictwem				
Sfera budżetowa	59	27	14	137
Sektor państwowy	45	29	26	126
Sektor prywatny	62	25	13	257
Spółdzielczość	47	32	21	26
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 200 zł	34	47	19	173
201 - 325	52	34	13	213
326 - 449	54	28	18	204
450 - 599	48	31	21	175
Powyżej 599 zł	65	16	19	213
Ocena własnych war. mater.				
Złe	42	38	20	351
Średnie	49	32	19	530
Dobre	65	20	16	277
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	57	22	22	53
Raz w tygodniu	52	30	18	581
Kilka razy w miesiącu	53	32	15	149
Kilka razy w roku	45	32	23	272
W ogóle nie uczestniczy	52	32	16	104
Poglądy polityczne				
Lewica	40	37	23	233
Centrum	48	33	19	329
Prawica	66	22	12	382
Trudno powiedzieć	39	35	26	215

Tabela 2. Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację polityczną w Polsce. Czy jest ona:

(%)

	dobra	ani dobra, ani zła	zła	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	19	48	20	13	1159
Płeć					
Mężczyźni	22	47	23	8	549
Kobiety	16	49	17	18	610
Wiek					
do 24 lat	19	46	19	16	161
25-34	16	49	24	12	206
35-44	21	51	21	6	273
45-54	20	49	20	11	172
55-64	19	47	19	15	161
65 lat i więcej	16	42	16	26	185
Miejsce zamieszkania					
Wieś	14	45	24	16	429
Miasto do 20 tys.	24	47	15	14	137
od 21 do 100 tys.	18	52	18	13	230
101-500 tys.	22	52	17	9	235
501 tys. i więcej mieszk.	26	42	21	12	124
Region					
Północny	17	47	25	11	135
Zachodni	16	58	13	12	121
Środkowozachodni	16	44	25	15	174
Środkowy	20	49	19	12	198
Wschodni	21	45	16	18	142
Południowo-wschodni	21	44	20	15	166
Południowo-zachodni	19	49	20	12	225
Wykształcenie					
Podstawowe	14	43	20	23	356
Zasadnicze zawodowe	20	47	22	11	329
Średnie	19	53	18	9	366
Wyższe	30	48	18	4	108
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	28	47	21	4	103
Prac.umysł.niż.szczebła	25	57	10	8	105
Pracownicy fiz.- umysł.	14	55	21	10	82
Robotnicy wykwalifikowani	16	48	30	7	142
Robotnicy niewykwalifik.	26	43	12	20	54
Rolnicy	18	44	28	10	71
Prywatni przedsiębiorcy	37	42	9	13	36
Bierni zawodowo					
Renciści	17	37	26	20	132
Emeryci	16	49	15	20	214
Uczniowie i studenci	19	44	19	19	74
Bezrobotni	12	54	18	16	69
Gospodynie domowe i inni	13	52	23	13	77
Pracujący poza rolnictwem					
Sfera budżetowa	25	49	20	6	137
Sektor państwowy	13	57	22	8	126
Sektor prywatny	26	45	20	8	257
Spółdzielczość	20	57	16	8	26
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 200 zł	14	40	29	17	173
201 - 325	16	49	23	12	213
326 - 449	20	50	16	15	204
450 - 599	16	49	22	12	175
Powyżej 599 zł	26	51	14	8	213
Ocena własnych war. mater.					
Złe	13	42	26	19	351
Średnie	18	52	17	12	530
Dobre	27	46	18	9	277
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	22	48	10	20	53
Raz w tygodniu	21	45	20	15	581
Kilka razy w miesiącu	21	56	14	9	149
Kilka razy w roku	14	54	21	12	272
W ogóle nie uczestniczy	16	38	34	13	104
Poglądy polityczne					
Lewica	13	49	31	8	233
Centrum	12	58	22	8	329
Prawica	36	42	13	8	382
Trudno powiedzieć	5	41	18	37	215

Tabela 3. Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację gospodarczą w Polsce. Czy jest ona:

	(%)				
	dobra	ani dobra, ani zła	zła	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	20	41	31	7	1159
Płeć					
Mężczyźni	23	40	33	5	549
Kobiety	18	43	29	10	610
Wiek					
do 24 lat	20	33	38	9	161
25-34	23	44	31	3	206
35-44	21	46	29	5	273
45-54	20	43	34	3	172
55-64	15	43	31	11	161
65 lat i więcej	22	36	25	17	185
Miejsce zamieszkania					
Wieś	9	35	44	12	429
Miasto do 20 tys.	25	40	30	5	137
od 21 do 100 tys.	24	47	27	3	230
101-500 tys.	29	48	16	8	235
501 tys. i więcej mieszk.	31	42	23	3	124
Region					
Północny	24	44	21	11	135
Zachodni	24	43	29	3	121
Środkowozachodni	16	40	41	3	174
Środkowy	21	50	26	4	198
Wschodni	13	34	41	11	142
Południowo-wschodni	20	36	38	6	166
Południowo-zachodni	24	41	22	12	225
Wykształcenie					
Podstawowe	15	36	36	14	356
Zasadnicze zawodowe	20	38	36	6	329
Średnie	23	47	26	4	366
Wyższe	30	52	17	1	108
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	32	50	15	2	103
Prac. umysł. niż. szczebla	26	48	24	3	105
Pracownicy fiz.- umysł.	24	50	24	3	82
Robotnicy wykwalifikowani	19	41	33	6	142
Robotnicy niewykwalifik.	25	33	39	3	54
Rolnicy	7	20	69	4	71
Prywatni przedsiębiorcy	17	48	30	4	36
Bierni zawodowo					
Renciści	14	43	31	13	132
Emeryci	20	40	27	13	214
Uczniowie i studenci	25	40	28	8	74
Bezrobotni	10	40	39	11	69
Gospodynie domowe i inni	23	39	31	8	77
Pracujący poza rolnictwem					
Sfera budżetowa	24	52	22	3	137
Sektor państwowy	22	48	25	4	126
Sektor prywatny	24	42	30	4	257
Spółdzielczość	25	49	21	5	26
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 200 zł	13	35	42	10	173
201 - 325	17	41	34	8	213
326 - 449	17	40	35	7	204
450 - 599	25	42	24	9	175
Powyżej 599 zł	33	47	17	3	213
Ocena własnych war. mater.					
Złe	11	38	41	9	351
Średnie	20	43	29	8	530
Dobre	34	41	20	5	277
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	14	44	31	11	53
Raz w tygodniu	19	39	34	8	581
Kilka razy w miesiącu	19	48	27	5	149
Kilka razy w roku	21	42	29	8	272
W ogóle nie uczestniczy	32	41	21	6	104
Poglądy polityczne					
Lewica	27	36	32	6	233
Centrum	21	45	29	4	329
Prawica	21	45	30	4	382
Trudno powiedzieć	11	34	35	20	215

Tabela 4. Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację w Pana(i) zakładzie pracy?
Czy jest ona:

	(%)					
	dobra	ani ani	dobra, zła	zła	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	38		28	31	2	612
Płeć						
Mężczyźni	36		32	29	2	339
Kobiety	41		23	34	2	273
Wiek						
do 24 lat	49		28	23	0	67
25-34	37		33	27	3	161
35-44	40		24	33	2	227
45-54	29		35	36	1	107
55-64	39		13	46	2	39
65 lat i więcej	53		34	9	4	10
Miejsce zamieszkania						
Wieś	25		36	37	1	217
Miasto do 20 tys.	43		21	34	2	79
od 21 do 100 tys.	42		20	35	3	119
101-500 tys.	48		27	22	3	126
501 tys.i więcej mieszk.	52		26	20	2	69
Region						
Północny	44		22	33	1	72
Zachodni	42		27	25	6	59
Środkowozachodni	23		38	36	3	96
Środkowy	40		28	28	3	113
Wschodni	44		22	32	2	67
Południowo-wschodni	28		32	40	0	88
Południowo-zachodni	48		24	25	2	116
Wykształcenie						
Podstawowe	28		25	47	0	80
Zasadnicze zawodowe	37		33	29	1	217
Średnie	43		26	26	5	226
Wyższe	39		24	36	1	89
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	43		24	32	2	102
Prac. umysł. niż. szczebla	44		21	32	4	104
Pracownicy fiz.- umysł.	39		33	25	3	80
Robotnicy wykwalifikowani	45		29	23	2	140
Robotnicy niewykwalifik.	36		36	27	0	49
Rolnicy	5		27	67	0	71
Prywatni przedsiębiorcy	53		32	12	2	34
Bierni zawodowo						
Renciści	23		48	20	9	5
Emeryci	42		34	16	8	10
Uczniowie i studenci	78		22	0	0	7
Bezrobotni	0		44	56	0	4
Gospodynie domowe i inni	13		28	59	0	6
Pracujący poza rolnictwem						
Sfera budżetowa	36		18	45	2	137
Sektor państwowy	38		33	26	3	122
Sektor prywatny	51		29	17	3	247
Spółdzielczość	28		41	31	0	25
Dochody na jedną osobę						
Poniżej 200 zł	22		25	52	1	77
201 - 325	33		29	33	5	108
326 - 449	40		28	30	2	102
450 - 599	52		17	29	2	96
Powyżej 599 zł	44		31	22	2	133
Ocena własnych war. mater.						
Złe	24		22	51	3	166
Średnie	37		32	29	2	278
Dobre	54		27	15	3	168
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	45		8	44	2	19
Raz w tygodniu	35		35	30	0	298
Kilka razy w miesiącu	43		21	34	1	83
Kilka razy w roku	41		21	34	5	160
W ogóle nie uczestniczy	40		29	24	8	52
Poglądy polityczne						
Lewica	38		25	32	5	136
Centrum	38		32	28	2	198
Prawica	41		27	32	0	214
Trudno powiedzieć	32		27	37	4	64

Tabela 5. Czy obecnie Panu(i) i Pana(i) rodzinie żyje się:

	(%)			
	dobrze	ani dobrze, ani źle	źle	Liczba osób
Ogółem	26	53	21	1159
Płeć				
Mężczyźni	26	54	20	549
Kobiety	26	52	22	610
Wiek				
do 24 lat	39	50	11	161
25-34	32	49	18	206
35-44	26	54	19	273
45-54	19	57	23	172
55-64	20	52	27	161
65 lat i więcej	17	55	27	185
Miejsce zamieszkania				
Wieś	18	57	25	429
Miasto do 20 tys.	29	49	21	137
od 21 do 100 tys.	31	48	21	230
101-500 tys.	31	54	14	235
501 tys. i więcej mieszk.	33	50	17	124
Region				
Północny	25	58	16	135
Zachodni	26	49	26	121
Środkowozachodni	23	56	20	174
Środkowy	28	53	19	198
Wschodni	24	52	24	142
Południowo-wschodni	24	48	28	166
Południowo-zachodni	30	53	17	225
Wykształcenie				
Podstawowe	17	53	30	356
Zasadnicze zawodowe	23	57	20	329
Średnie	31	53	16	366
Wyższe	51	39	10	108
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	53	40	8	103
Prac.umysł.niż.szczebla	36	49	14	105
Pracownicy fiz.- umysł.	25	64	11	82
Robotnicy wykwalifikowani	23	58	19	142
Robotnicy niewykwalifik.	26	53	21	54
Rolnicy	5	63	32	71
Prywatni przedsiębiorcy	59	34	6	36
Bierni zawodowo				
Renciści	15	45	39	132
Emeryci	16	60	24	214
Uczniowie i studenci	51	43	5	74
Bezrobotni	7	51	42	69
Gospodynie domowe i inni	24	59	15	77
Pracujący poza rolnictwem				
Sfera budżetowa	35	53	13	137
Sektor państwowy	34	51	15	126
Sektor prywatny	32	55	13	257
Spółdzielczość	36	51	13	26
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 200 zł	7	47	45	173
201 - 325	20	50	30	213
326 - 449	20	62	18	204
450 - 599	29	59	12	175
Powyżej 599 zł	44	49	6	213
Ocena własnych war. mater.				
Źle	5	38	57	351
Średnie	14	79	7	530
Dobre	75	23	1	277
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	30	48	22	53
Raz w tygodniu	27	53	20	581
Kilka razy w miesiącu	26	52	21	149
Kilka razy w roku	23	55	21	272
W ogóle nie uczestniczy	27	48	25	104
Poglądy polityczne				
Lewica	24	57	19	233
Centrum	25	52	22	329
Prawica	31	53	16	382
Trudno powiedzieć	19	50	30	215

Tabela 6. Jak Pan(i) ocenia obecne warunki materialne swojego gospodarstwa domowego? Czy są one:

	(%)			
	dobrze	ani dobrze, ani źle	źle	Liczba osób
Ogółem	24	46	30	1159
Płeć				
Mężczyźni	24	46	29	549
Kobiety	24	45	31	610
Wiek				
do 24 lat	33	45	22	161
25-34	27	44	29	206
35-44	24	41	35	273
45-54	22	48	30	172
55-64	20	47	33	161
65 lat i więcej	18	52	30	185
Miejsce zamieszkania				
Wieś	17	47	36	429
Miasto do 20 tys.	24	47	28	137
od 21 do 100 tys.	26	45	28	230
101-500 tys.	29	48	22	235
501 tys.i więcej mieszk.	34	32	34	124
Region				
Północny	20	52	28	135
Zachodni	23	39	39	121
Środkowozachodni	23	47	31	174
Środkowy	30	44	26	198
Wschodni	21	39	39	142
Południowo-wschodni	20	48	32	166
Południowo-zachodni	27	49	24	225
Wykształcenie				
Podstawowe	14	47	39	356
Zasadnicze zawodowe	17	51	32	329
Średnie	32	44	24	366
Wyższe	50	33	17	108
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier.,inteligencja	50	33	18	103
Prac.umysł.niż.szczębla	34	49	16	105
Pracownicy fiz.- umysł.	21	54	25	82
Robotnicy wykwalifikowani	18	50	33	142
Robotnicy niewykwalifik.	13	57	30	54
Rolnicy	10	38	52	71
Prywatni przedsiębiorcy	53	33	14	36
Bierni zawodowo				
Renciści	14	48	38	132
Emeryci	19	52	29	214
Uczniowie i studenci	46	32	21	74
Bezrobotni	8	35	57	69
Gospodynie domowe i inni	22	48	30	77
Pracujący poza rolnictwem				
Sfera budżetowa	34	44	22	137
Sektor państwowy	23	58	19	126
Sektor prywatny	30	44	26	257
Spółdzielczość	28	42	30	26
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 200 zł	7	34	59	173
201 - 325	8	52	40	213
326 - 449	17	54	29	204
450 - 599	27	52	21	175
Powyżej 599 zł	47	44	9	213
Ocena własnych war. mater.				
Źłe	0	0	100	351
Średnie	0	100	0	530
Dobre	100	0	0	277
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	18	54	28	53
Raz w tygodniu	23	48	29	581
Kilka razy w miesiącu	29	44	27	149
Kilka razy w roku	22	43	35	272
W ogóle nie uczestniczy	33	35	32	104
Poglądy polityczne				
Lewica	26	48	26	233
Centrum	22	45	33	329
Prawica	29	46	26	382
Trudno powiedzieć	17	44	39	215